

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

The Relationships between Honest Knowledge-Understanding and Behavior Strengthening in Sufficiency Economy of Thai Teenagers

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์

Jurairat Thongkhumchuenvivat

อาจารย์สาขาวิชานิเทศศาสตร์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Instructor, Communication Arts, Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University

e-mail: sarhai2504@gmail.com

Received: August 03, 2020; Revised October 06, 2020; Accepted: October 12, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน รวมจำนวน 394 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนอยู่ในระดับสูง ส่วนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความซื่อตรงต่อตนเองและด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่การงานกระทำบางครั้ง ด้านความซื่อตรงต่อบุคคลอื่นและด้านความซื่อตรงต่อสังคมกระทำบ่อยครั้ง และโดยรวมพฤติกรรมความซื่อสัตย์อยู่ในระดับบางครั้ง (ระดับปานกลาง) 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, พฤติกรรมความซื่อสัตย์, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, เยาวชนไทย

ABSTRACT

The purposes of the research were: 1) to study the honest knowledge-understanding and honest behavior in sufficiency economy. of Thai teenagers. 2) to study the relation between honest

knowledge-understanding and behavior in sufficiency economy of Thai teenagers. This research was the quantitative research that used multistage sampling. The sample was Mathayom six students in special large Mathayom of Bangkok who answered three hundred ninety four questionnaires. The data was analyzed by Descriptive statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation and Inferential statistic was Chi-square.

The research results were found that 1) the honest knowledge-understanding in sufficiency economy of Thai teenagers was in high level and the honest behavior in sufficiency economy of self-honest, work honest were often doing and others honest and social-state honest were sometimes doing and total honest behavior was seldom (moderate level) 2) the honest knowledge-understanding had not relation to honest behavior in sufficiency economy of Thai teenagers.

Keywords: knowledge-understanding, honest behavior, sufficiency economy, Thai teenagers

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มาพร้อมกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่สามารถสื่อสารกันได้ทั่วทั้งโลกภายในเวลาอันสั้น ส่งผลให้ประชาชนและเยาวชนเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ การดำเนินชีวิตของเพื่อนร่วมโลก ทำให้เยาวชนเกิดการยึดถือเป็นตัวอย่าง เป็นตัวแบบในการดำเนินชีวิตของตน โดยขาดการคำนึงถึงความเป็นมาและเหตุผลที่ถูกต้องที่ควรกระทำตาม รวมไปถึงแนวโน้มการมีค่านิยมทางด้านวัตถุที่สูงขึ้นของประชาชนและเยาวชนไทย จึงทำให้วิถีดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากความเรียบง่าย ไม่เร่งร้อน ไปสู่ความซับซ้อน เกิดการแข่งขัน อีกทั้งประชาชนต่างประกอบอาชีพการงานเพื่อเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว ทำให้ผู้ใหญ่ไม่มีเวลาให้การอบรมดูแลเด็กที่เป็นเยาวชนของชาติ ทำให้เด็กส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่

ควร และขาดคุณธรรมข้อที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต คือ “ความซื่อสัตย์” จากการพบเห็นได้การใช้ชีวิตของเยาวชน เช่น ในด้านการเรียนที่ไม่ใส่ใจความรู้ การไม่สุจริตในการทำงานด้วยการลอกงานเพื่อน ลอกงานในเว็บไซต์ ซึ่งสังคมไทยยังไม่ใส่ใจเรื่องนี้มากนัก มองว่าการลอกข้อสอบเป็นเรื่องตลก การลอกการบ้านเป็นเรื่องธรรมดา จึงทุจริตการสอบทั้งด้วยตนเองและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือการใช้จ่ายที่ขาดความพอเพียง ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เบียดเบียนผู้อื่น คนในสังคมจึงจำเป็นต้องมี “ความซื่อสัตย์” เป็นค่านิยมที่ถูกต้องพึงกระทำการที่ไม่ผิดต่อสังคมในส่วนรวม ไม่สร้างความสับสนให้คนในสังคมมองเห็นไปว่า “การทุจริตเป็นเรื่องปกติธรรมดาใคร ๆ ก็ทำกัน” โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายต่อตนเอง สังคม ชาติบ้านเมือง (ศูนย์คุณธรรมและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2559)

สอดคล้องกับโครงการ “คนไทย” เสี่ยงเยาวชนไทย (Youth Today) โดย มูลนิธิเพื่อ “คนไทย” ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เยาวชนทั่วประเทศแบบตัวต่อตัว จำนวนทั้งหมด 4,000 คน อายุ ตั้งแต่ 15 ปี บริบูรณ์ จนถึง 24 ปี ซึ่งผลการวิจัยเยาวชนเห็นว่าพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ไม่ผิดมากหรือไม่ผิดเลย มีพฤติกรรมทุจริตในชีวิตประจำวัน ทั้งลอกข้อสอบ เซ็นชื่อเข้าเรียนแทนเพื่อน จ่ายสินบนแลกใบขับขี่ ให้เงินตำรวจเลี้ยงใบสั่ง แคมยังบอกไม่ใช่เรื่องผิด เยาวชนมีความเข้าใจในหน้าที่ของพลเมืองดีไม่มากนัก (มูลนิธิเพื่อ “คนไทย”, 2557).

ในการนำพาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความมั่นคงนั้น “ความซื่อสัตย์สุจริต” เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง การจะนำมาซึ่งความซื่อสัตย์ได้นั้นย่อมอยู่ที่การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่นิยมวัตถุ ยึดถือคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มาว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ที่ทรงมองการณ์ไกล เสมือนหนึ่งเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นกับผืนแผ่นดินไทย พระองค์ท่านได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทาง การพัฒนาประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว ถ้าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่ถูกละเลย และเป็นที่ยึดถือปฏิบัติอยู่ในจิตสำนึกของประชาชนชาวไทยทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตน มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร

มีสติปัญญา มีความรอบคอบ ประเทศไทยจะมั่นคงสงบสุข ร่มเย็น ด้วยความสามารถและความร่วมมือของคนไทยด้วยกันเอง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2559)

นอกจากนี้ ในปี 2559 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ร่วมกับ ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้เปิดเผยผลสำรวจเรื่อง “สถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย” พบว่า ประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้องต่อหน้าที่และบุคคลทั่วไป ความพอเพียงในการดำรงชีวิตมากที่สุด และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอันดับแรก ๆ ของคุณธรรมที่เยาวชนไทยควรได้รับการปลูกฝัง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์คุณครูโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัศึกษามีปัญหาความซื่อสัตย์ในหลายด้าน ได้แก่ ลอกงานเพื่อนทุจริตในการสอบ พูดเท็จ ลักขโมย เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา หรือไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งหากทำพฤติกรรมเหล่านี้บ่อย ๆ จนเกิดความเคยชินเด็กจะคิดว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยไม่มีผิด จะทำให้เด็กติดนิสัยกระทำการที่ไม่ดีเหล่านี้ต่อไป (ศูนย์คุณธรรมและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2559) และจากงานวิจัยของนิรุชน เหลือลมัย (2552) พบว่า นักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมเจตคติต่อคุณธรรมจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์หลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ว่าการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความซื่อสัตย์แก่เยาวชนยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต้อง

ศึกษาก่อนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทยและพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเยาวชนไทย ซึ่งเป็นพฤติกรรมหลักสำคัญในการนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางคุณธรรมอื่น ๆ ในการพัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเยาวชนไทย โดยศึกษาจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่กำลังจะก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ควรมีความเข้าใจ ตระหนัก และยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เยาวชนได้เป็นกำลังสำคัญเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตของประเทศ ด้วยการประพาดิตนด้วยความซื่อสัตย์ และร่วมกันป้องกันปรามการทุจริตในสังคมไทยให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

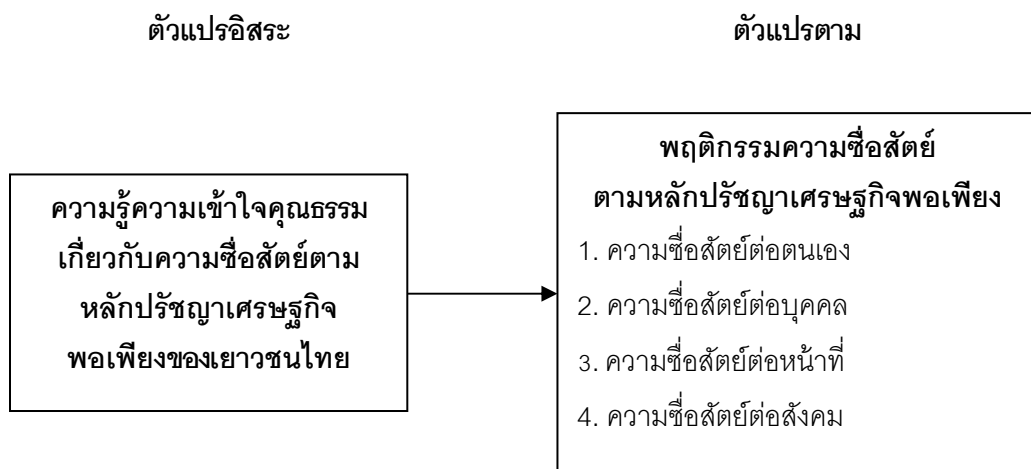
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

สมมติฐานการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อสัจธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความเชื่อสัจธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ มีแนวทางการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ ประมาณตน รู้จักศักยภาพของตน

2. ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ

4. มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบระมัดระวัง

5. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความเชื่อสัจธรรมสุจริต ขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกเป็นมิติ 4 ด้าน ได้แก่

1. มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้ความยั่งยืนมั่นคงเพียรประกอบสัมมาชีพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

2. มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ พึ่งตนเองทางจิตใจ พึ่งตนเองทางสังคม พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี และพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ

3. มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน

4. มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม หมายถึงวิถีชีวิต (Way of life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

2. พฤติกรรมจริยธรรมความเชื่อสัจธรรม

บลูม (Bloom. 1975 : 65-197) กล่าวว่าพฤติกรรมเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำขึ้น ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่สังเกตเห็นได้หรือไม่ก็ได้ก็ตาม สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิดและพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

2. พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสนใจ ความรู้สึก ทำท่า ความชอบ ในการให้คุณค่า หรือ ปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถือ เป็นพฤติกรรมที่ยากต่อการอธิบายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล

3. พฤติกรรมด้านปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย การแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน

พฤติกรรมจริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้ผ่านกระบวนการรับรู้การคิด กลั่นกรอง ตัดแต่ง และตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้นในทางดีงาม ส่วนความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันซึ่งมีสิ่งยั่วยุต่าง ๆ มากมาย สิ่งเหล่านี้จะสั่นคลอนความจริงใจและความตั้งใจมั่นที่บุคคลมีกับตัวเองและพันธะหน้าที่ พฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์จึงเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะเป็นการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม ซึ่งจำแนกความซื่อสัตย์เป็น 4 ประเภท คือ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และความซื่อสัตย์ต่อสังคม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 147)

งานวิจัยนี้ได้บูรณาการการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และความซื่อสัตย์ต่อสังคม กับมิติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านจิตใจ มิติด้าน

สังคม และมิติด้านวัฒนธรรม

การดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ทำการวิจัย คือ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ กรุงเทพมหานคร มีสถานะแบบสหศึกษา จำนวนทั้งหมด 33 โรงเรียน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต โรงเรียนวัดราชโอรส และโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม คำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane, 1973 : 125) ที่ความคลาดเคลื่อน (e) ร้อยละ 5 ได้จำนวนตัวอย่างรวม 394 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบและแบบสอบถาม เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบมีจำนวน 24 ข้อ แบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2 ระดับ คือ 0 - 12 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงองค์การอยู่ในระดับต่ำ และคะแนนตั้งแต่ 13 - 24 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ส่วนเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม จำแนกพฤติกรรมความซื่อสัตย์ 4 ด้าน ได้แก่ ความซื่อตรงต่อตนเอง จำนวน 10 ข้อ ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น จำนวน 13 ข้อ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน จำนวน 10

ข้อ และความซื่อสัตย์ต่อสังคม จำนวน 8 ข้อ รวมจำนวนทั้งหมด 41 ข้อ โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคย และกำหนดช่วงพฤติกรรมเป็นระดับมากระดับปานกลาง และระดับน้อย ตามลำดับ

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบและแบบสอบถาม ด้วยการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หาคุณภาพของแบบทดสอบด้านพุทธิปัญญาด้วยการหาค่าความยาก (Difficulty) เพื่อตรวจสอบความยากเป็นรายข้อโดยค่าที่สามารถใช้ได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 129) ส่วนเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามที่เป็นคำถามแต่ละข้อของแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเยาวชนไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการทดสอบ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม เป็นรายข้อ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) และนำข้อความที่ได้ค่า IOC 0.6-1 (สมนึก ภัททิยธนี, 2548 : 220-221) มาใช้เป็นแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในส่วนของคำถามด้านของพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นมาตราส่วน (Rating scale) ได้ทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต ที่ไม่ใช่ทดสอบหาค่าความ

เชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ด้วยตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = .936

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการขออนุญาตโรงเรียนเข้าไปเก็บข้อมูลจากโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน โดยอธิบายลักษณะเครื่องมือและให้นักเรียนตอบด้วยตนเอง ตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน จนครบจำนวน 394 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.95 ($\bar{X} = 14.95$, S.D. = 4.72) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของนักเรียน จำแนกตามระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

n = 394

ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
สูง	273	69.3	14.95	4.72
ต่ำ	121	30.7		
รวม	394	100.0		

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความซื่อตรงต่อตนเองและด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่การงานกระทำบางครั้ง (ร้อยละ 48.00 และ 58.15) ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.48, 1.34$ S.D. = .33, .31)

ตามลำดับ ส่วนด้านความซื่อตรงต่อบุคคลอื่นและด้านความซื่อตรงต่อสังคมกระทำบ่อยครั้ง (ร้อยละ 51.58 และ 50.0) ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.45, 1.49$ S.D. = .36, .35) ตามลำดับ และด้านความซื่อตรงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.45, S.D. = .29$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

(n = 394)

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ เยาวชนไทย	กระทำพฤติกรรม			รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ หมาย
	ความซื่อสัตย์						
	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย				
ด้านความซื่อตรงต่อตนเอง	47.50	48.00	4.50	100.0	1.48	.33	ปานกลาง
ด้านความซื่อตรงต่อบุคคลอื่น	51.58	43.50	4.92	100.0	1.45	.36	ปานกลาง
ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน	37.96	58.15	3.89	100.0	1.34	.31	ปานกลาง
ด้านความซื่อตรงต่อสังคม	50.00	48.81	1.19	100.0	1.49	.35	ปานกลาง
ด้านความซื่อตรงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.45, S.D. = .29$)							

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมตามหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน (ร้อยละ) และค่าไค-สแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

ระดับความรู้ความเข้าใจ	ระดับพฤติกรรมความซื่อสัตย์			รวม	χ^2	df	p-value
	มาก	ปานกลาง	น้อย				
สูง	29 (8.2)	276 (78.4)	47 (13.4)	352 (100.0)	0.53	2	0.767
ต่ำ	4 (9.5)	34 (81.0)	4 (9.5)	42 (100.0)			
รวม	33 (8.4)	310 (78.7)	51 (12.9)	394 (100.0)			

การสรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้นำมาสรุปผลการวิจัยจำแนกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ร่วมกับการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2548) ที่พบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่าน การปฏิบัติ และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยผ่าน กระบวนการทักษะชีวิตโดยผ่านองค์กรหรือสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนา และชุมชน เป็นรูปแบบที่เป็นการผสมผสานการพัฒนาเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต โดยเน้นการใช้ธรรมะ ร่วมกับการจัดหลักสูตร เนื้อหา

หรือกิจกรรมให้กับช่วงวัยของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม โดยเฉพาะรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน (สถานศึกษา) ทางจริยธรรมที่มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาดัชนีธรรมความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู การทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความคิด ฟังตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรมรักษาสิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ทั้งนี้ นักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจเหมาะสมพอเพียงจากทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องจึงทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ในระดับสูง

ส่วนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ด้านความซื่อตรงต่อตนเองและด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่การงานกระทำบางครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของแซทเทอร์ลี (Satterlee, 2000) ในเรื่องความไม่ซื่อสัตย์สุจริตทางด้านวิชาการของนักเรียน ซึ่งพบว่างานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่าเด็กนักเรียนได้มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริตและไม่ซื่อสัตย์ในห้องเรียนมากขึ้นทุกวัน เด็กนักเรียนเหล่านี้ยังคงใช้วิธีการที่ไม่ซื่อสัตย์ ต่าง ๆ กัน เช่น ลอกการบ้าน เพื่อน ลอกข้อสอบของเพื่อนในระหว่างสอบ รวมถึงนำข้อสอบไปบอกเพื่อนที่จะสอบในรายวิชาเดียวกัน ส่วนด้านความซื่อตรงต่อบุคคลอื่นและด้านความซื่อตรงต่อสังคมนักเรียนกระทำบ่อยครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาวิธีการปลูกฝังความซื่อสัตย์ของประเทศฟินแลนด์ (เจ็จันท์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุชาภิรมย์, 2550) ที่พบว่าครูจะไม่ทำโทษร่างกายกับเด็ก แต่ใช้วิธีอธิบายซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าทำผิดอะไร เกิดผลอย่างไรต่อตนเองและผู้อื่น มีการสอนคุณธรรมจริยธรรมในวิชาศาสนาหรือปรัชญาชีวิตตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การอภิปรายเรื่องความถูกต้อง ดี ชั่ว โรงเรียนมีการเน้นให้เด็กมีความซื่อสัตย์อย่างแท้จริง การโกงไม่ว่ารูปแบบใด ๆ เป็นเรื่องที่สังคมยอมรับไม่ได้ ผู้ที่โกงในการสอบจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง คนที่ทำผิดจะเกิดความอับอายมากจนไม่มีใครกล้ากระทำ

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากแม้ว่า

นักเรียน มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง ขณะที่ผลระดับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความซื่อตรงต่อบุคคลอื่นและด้านความซื่อตรงต่อสังคมอยู่ในระดับการกระทำบ่อยครั้ง แต่ด้านความซื่อตรงต่อตนเองและด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่การงานอยู่ในระดับการกระทำบางครั้ง และโดยรวมพฤติกรรมความซื่อตรงอยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าจะมีระดับความรู้สูง สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) หรือความจริง (Truth) ที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมจากประสบการณ์ต่าง ๆ การที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้อย่างมีเหตุผล บุคคลควรจะต้องรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเพื่อประกอบการตัดสินใจ นั่นคือบุคคลจะต้องมีข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่สนับสนุน และให้คำตอบข้อสงสัยที่บุคคลมีอยู่ สามารถชี้แจงให้บุคคลเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป ระลึกถึงวิธีการระบวนการหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

ส่วนพฤติกรรมของบุคคลแม้จะกระทำด้วยสาเหตุจุดมุ่งหมายเดียวกัน แต่จะมีลักษณะอาการแตกต่างกัน เมื่อบุคคล เวลา ให้พฤติกรรมสถานที่หรือสถานการณ์เปลี่ยนไป เนื่องจากการกระทำของบุคคลล้วนจะต้องผ่านกระบวนการคิดการตัดสินใจ อันประกอบด้วยอารมณ์และความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ จึงทำให้พฤติกรรมของแต่ละคนมีความแตกต่างกันหรือปรับเปลี่ยนไป (Carter, 1973 : 325 อ้างถึงใน วายุ คงธนจรัส, 2552 : 6; ประภา

เพ็ญ สุวรรณ, 2538 : 155 และสุพล พยอมแย้ม, 2545 : 18-20) ซึ่งหลังจากที่ผ่านขั้นตอนของการรับรู้และการคิดและเข้าใจแล้ว บุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้นั้น แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ ยังคงเป็นหนึ่งในพฤติกรรมที่มีอยู่ทั้งหมดภายในตัวบุคคลนั้น เมื่อมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง การแสดงออกมาเพียงบางส่วนของที่มีอยู่จริงเช่นนี้จึงเรียกว่า Spatial Behavior (สุพล พยอมแย้ม, 2545 : 25-26) นอกจากนี้สังคมปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุต่าง ๆ มากมาย สิ่งเหล่านี้จะสั่นคลอนความจริงใจและความตั้งใจมั่นที่บุคคลมีกับตัวเองและพันธะหน้าที่ อีกทั้งเด็กและเยาวชนอาจพบเห็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ได้โดยทั่วไปจากบุคคลอื่น หรือจากสื่อต่าง ๆ อาทิเช่น การฉ้อโกง การทุจริตคอร์รัปชัน และพบว่าหลายครั้งที่พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ได้ถูกลงโทษอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งยังคงมีความอ่อนเยาว์ทางความคิดและประสบการณ์จึงอาจจดจำ นำพฤติกรรมความไม่ซื่อสัตย์ไปเป็นต้นแบบ (Modeling) และประพฤติตามได้ (รัตนะ บัวสนธิ์, 2546; Bandura, 1989 และพระมหาสมชาย ฐาน วุฑฺฒ, 2547) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอาจไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยเมื่อนักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง แต่ผลระดับ

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความซื่อตรงในแต่ละด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรต้องส่งเสริมคุณธรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความซื่อสัตย์แต่ละด้าน โดยครู/โรงเรียนดำเนินการแบบผสมผสานการอบรมสั่งสอนความรู้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ/ทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขการกระทำระดับปานกลาง (บางครั้ง) มาเป็นระดับมาก (บ่อยครั้ง) มีการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับ ครอบครัวและประเพณีวัฒนธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เด็ก/เยาวชนได้เห็นและเข้าใจของคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านความซื่อตรงต่อตนเองและด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเยาวชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนา และสังคม/ชุมชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษาและในพื้นที่ที่ต่างบริบทกัน

เอกสารอ้างอิง

- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, และ รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะ และกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศต่าง ๆ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- นรินทร์ เหลือลัมย์. (2552). การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2538). ทศนคติ การวัดการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2547). มงคลชีวิตฉบับทางก้าวหน้า. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการธิการการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมวุฒิสภา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มูลนิธิเพื่อ "คนไทย". (2557). รายงาน "คนไทย" มอนิเตอร์ 2557: เยาวชนไทย (Youth Today). กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2546). คอร์ปชั่นในวงการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร. 11(2), 75-92.
- วายุ คงธนจรัส. (2552). ระดับความรู้ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์คุณธรรมและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2559). สถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย. เข้าถึงได้จาก <http://www.thansettakij.com/>
- สมนึก ภัททิยธนี. (2548). การวัดผลการศึกษา. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สุรพล พยอหมเี่ยม. (2545). ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน. กรุงเทพฯ: สหภาพพัฒนาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2559). "ความซื่อสัตย์สุจริต" เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ. เข้าถึงได้จาก <https://www.isranews.org/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อ้อมเดือน สดมณี. (2548). ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมทักษะและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมประหยัดน้ำและไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถมศึกษา รายงานการวิจัย ฉบับที่ 98. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Bandura, A. (1989). *Social Cognitive Theory*. in R. Vasta (Ed.), *Annals of Child Development*, Vol 6. Six Theories of Child Development (pp. 1-60). Greenwich, CT: JAI Press.
- Bloom, B.S. (1975). *Taxonomy of Education*. New York: David McKay Company Inc.
- Satterlee. (2000). *Loving-kindness Meditation*. Malaysia: Buddha Dharma Education Association Inc.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.